

O trojiem lidu

Petr Chelčický

Již pochybení, kteréž mám a k kterému rozumu o rozdělení trojího lidu, jenž se počítá od některých u víře Kristově, opět zase vzkazování nechám, ale, jakož žádáš toho, abych o tom něco napsal, tot učiním. Ale totož nejprve dím, že já neumím k tomu přistúpiti v krátké řeči, jakož mi píšeš, ač by ty skrze krátká slova mohl těžším věcem srozuměti než mému písmu. Ale ve mně jest těžké a mnohé zaneprázdnění o těch věcech tak, jakož já jim rozumím, o nichž ač mně pokusiti se krátce psáti, jako pěti kameny veliké město ustaviti, kteříž nestačí jedině základ jimi založiti.

Také vím nepochybně, což se dotýče kněžstva a obecného lidu u víře Kristově, že o tom muožeš dosti rozumu míti bez mého psaní; protož o tom sám od sebe neučiním mnoho psáti.

Ale o stavu moci světské tvouj rozum s duovody písem vážil jsem a písma všech kněží tábořských i mistruov pražských od počátku boje s pilností jsem shledal i rozmýšlel, kterak a co sú o té moci dovodili i ještě dovedí. Protož podlé tak mnohého zaneprázdnění těch písem zo a těch rozumuov o té moci nic nemiením tobě psáti; neb [když) který každý z nich má rozum v těch písmích o té moci, kde jest jim míra a konec ? Ale některých věcí toliko mezi mnohými o té moci dotknu.

A také nejprve to má rozumíno býti, které věci má moc při sobě, a že bázeň od ní rodí se, neb skrze moc ukrutenství ukazuje, hruozí, laje, běře násilím, vězí, tepe i zabíjí. A ta moc světská od počátku ustavena jest mezi všemi národy samým Bohem pro jeho řád, kteréhož země potřebuje, a kterýž řád chce míti pán Buoh ve všech. A dím, že mezi těmi národy ustavuje moc pro řád svrchní zemský, kterýchžto národuov neustavil jest pán Buoh pod zákon svuoj, jakož psáno jest: "Ve všelikém národu Pán ustavil kníže neb vladaře, ale Izrahel diel boží zjevný." Jemuožto neustavil jest pána ani krále na zemi, protože sám chtěl kralovati nad nimi, jakož z Písma zjevno jest, že od té chvíle, jakož jsú přišli do země slíbené, až do Saula žádný jim nebyl ustaven král Bohem, ale když sami od sebe, pohrzevše Bohem, chtěli sú králi, tehdy řekl Buoh k Samuelovi proroku: "Poslúchaj tohoto lidu hlasu; neb netoliko tebu pohrzelí sú, žádajíce krále, ale i mě sú zavrhlí, abych nad nimi nekraloval podlé všech skutkuov jich, které sú činili od toho dne, kteréhož sem je vyvedl z Egyptu." A když tomu lidu mluvil mnohé věci prorok Samuel, váže jim to, že sú sobě zle na tom učinili, proti Bohu žádajíce krále míti nad sebou, tehdy lid, ubáv se jeho řeči, i řekl jest: "Dnes nade všechny hříchy své přičinili jsme sobě tento hřích, žádajíce krále nad sebou."

Protož z Písma teď máme, že nad národy těmi, ješto bez božího jha sú, ustavil jest moc hroznú s mečem, aby v jich hrozném meči pásł neposlušné a nemúdré lidi, ale Jakoba, jehož zvolil sobě za lid zvláštní, v pokoji a ve všem dobrém zpravoval jest, dokud jím sám nepohrzel, žádaje krále nad sebou.

Viece má vědomo býti, že, když král David neb jiný král židovský ustaven jest králem, tehdy podlé zákona ustaven jest, aby skrze moc meče činil to, což zákon velí, aby moci královské skrze zákon požíval, a že zákon židovský ukázal jest boje tělestné proti nepřátelóm jich. A ten zákon prikazoval smrti na rozličné hříšníky, takéž pomsty mnohé menší než smrti, jako voko za voko, zub za zub, rána za ránu a tak dále; také ten zákon prikázal a súdy tělestné mieti. Kteréžto všechny věci, zákonem ukázané, měly sú své dokonání a prospěch skrze moc královu, a král zákonně mohl jest na nich ustaven býti, když to, což zákon velí, skrze moc mělo

dokonáno býti. Takéž i Kristus, jestliže některé věci mnohé nebo všechny aneb některé oblasti ustanovuje a přikazuje v zákoně svém, kteráž skrze moc mají učiněny býti, tehdy zákon jeho má dokonání své a prospěch skrze moc královu; tehdy není nižádné řeči o to, aby spravedlivě a svatě král nestál na skutcích zákona Kristova. Pak-li jest zákon přenesen a vysvobození jsme skrze milost pána našeho Jezu Krista od zákona smrti a postaveni jsme pod zákonem milosti, tehdy ohledajme, na čem moc stavíme u víře Kristově!

A toť bych chtěl ze vsí řeči, což jí dále budu psáti, aby to pilně rozsúdil, jest-li zákon Kristuov v též šlápěji, prolévaje krev, jako zákon Starý. Tehdy bezpečně, nelekaje se, uveď krále, knieže a pána na cestu Kristova zákona, a oni, činíce zákon Kristuov, budůť svatí lidé. Takéž kdežkoli vezmeš písmo z zákona Starého nebo z Nového, skrze něž se zdá ustavit knížata a pány bezpečně u víře Kristově, tak se ujistíš v tom, že je právě zpravuješ skrze ta písmo v jich úřadech, když jich úřadu hodné skutky skrze zákon Kristuov ukážeš jim. Neb poněvadž držíš, že ten trój lid prvé jmenovaný jest tělo Kristovo, tehdy drž, že to tělo má jeho zákonem zpraveno býti! A jestliže jest sobě on tělo zvolil z takých lidí, tehdy ovšem ustavitel zákona nezmeškal jest moci světské jako rukú v tom těle, aby jim meče nepodal, aby ruce prospívaly jiným údóm těla toho skrze meč. A tato věc nemuož dále tažena býti, neboť je jest pod zákonem Kristovým ujistiti spasením, cestu jim skrze zákon ukazující, aneb je kromě a něho v něčem jiném bezpečiti musí, jakož sú nyní skrze mnohé kněžstvo lestně písmo ubezpečeni u víře Kristově, ješto ta písmo nikdy toho rozumu v sobě nemají základného, od Ducha svatého k tomu vydaná, ač oni je k jich oklamání tak vykládají. Neb kdyby moc s boji a s pomstami skrze víru Kristovu měla zpravována býti a těmi boji a pomstami víře Kristově prospievati, proč by Kristus rušil zákon židovský a jiný duchovní ustavoval? Chtěl-li jest, aby se o jeho zákon sekli, věsili, topili, pálili a jinak krev z lidí cedili, takéž by onen zákon stál bez svého pohnutí s těmi krvavými skutky, jako jest prve stál.

Protož ty vybeř z toho, coť se zdá, a obmysl to, podlé čehož chceš dáti cestu u víře Kristově s boji, pomstami a s takovými ukrutnostmi! Neb nemuož moc býti, jediné s ukrutnostmi. Pakliť odpustí, ihned sama od sebe zhyne, neb se jí nebude báti, vida, že milosti požívá, a ne moci, před níž by se měl třísti. Protož fik sladký, oliva tučná a vinný kořen, ješto lidi těší, nehodí se ten žádný / požívati moci, ale trn ukrutný, ješto nelituje člověka zamútiti, udeřiti, vodřiti jako lípu, do vězení vsaditi i zabíti. A tím lépe moc prospěje i trvá, nežli lačné krmiti, nahé odívati a nemocné léčiti, aniž by mohla kdy raniti neb zamútiti, když by podlé milosti stála. Protož má daleký rozdíl moc od milosti. Protož má rozumíno býti o řádu té obecné moci, kto se má v řádu zachovati skrze ni, a jaký řád skrze moc muož uveden býti.

Druhý řád jest, kterýž Buoh skrze syna svého uvodí v některé lidi, jemuož ovšem jest pilně srozuměti. A že řád skrze moc jest, ješto se děje v lidu nemúdrém, ješto nezná Boha a není pod jeho jhem. Neb někaké spravedlnosti a pokoje potrebuje všechna země, a když by nebylo té spravedlnosti a pokoje, nemohli by lidé trvati na zemi. A ponivadž množství národuov jest na vsí zemi, ješto v sobě žádné ctnosti ani známosti boží nemají, ani spravedlnosti k jiným zachovávají, protož pán Buoh, chtě dlúhému prodlení na světě těch mnohých lidí, ustanovuje krále a knížata nad nimi, aby skrze jich moc zachováni byli v pokoji, aby všeliké bezpráví a každá žaloba místo a konec skrze moc vzala, a všeliký aby nesměl pro moc jinému křivdy činiti, násilím vzíti, ukrásti, meze rušiti. Neb všeliká moc, chtieci mnohému lidu panovati pokojně, aby skrze mnohé čest a bohatství rozmnožila, takových všech bezpráví musí mstiti a skrze moc pokoj a spravedlnost uvésti, a čím chce pokojněji panovati, tím hrozněji musí moc ukazovati v pomstách, aby se více báli té moci, a tak aby každý na svém dosti měl pro bázeň moci. A když se ta bezpráví skrze moc ukrotí, tehdy řád ve všech ostane, a budú pokojni jedni s druhými a budú požívati svých věcí bez překážek. A takový řád musí býti mezi každým

národem, jinak by zkazili jedni druhé, rota proti rotě povstala by a silnější mdlé potlačili by a z chalup by je vyvláčeli a uvazovali by se jedni druhým v dědiny, v domy, v statky i v ženy, a pro moc ti kvalitové přestanú. Protož slove moc světská, neb běh a prospěch tohoto světa zpravuje se skrze ni, a svrchní řád a prospěch skrze ni aby se na světě zachoval.

A z té příčiny moc jest jako založení zemské, aby se nemohla navrátiti z místa svého. Ale ty věci požívají se od najhorších lidí, ješto bez víry sú i beze vší cnosti, nebo moc skrze ukrutné pomsty tiskne zlé lidi k takové spravedlnosti v svrchních věcech, ješto se chýlé jiným na škodu, aby nepočínaly se a počaté aby přestaly. To vše moc činí pro svoj užitek, aby jedni druhých nezkažili, a tak aby jim panství nesešlo na nižádném člověku. Protož pilně mstí každého bezpráví, ač se jich nejmenšímu člověku stane, neb chtí míti ve všech úžitek, protož pilně všem o pokoj stojí. Takéž zase ten lid nemuodry, ješto jest bez Boha a spravedlnosti nižádné nezná, nemiluje ani ovšem činí; protož pro samu bázeň poddáni jsú mocem v těch věcech, kteréž jim přikazují. A protož na obě straně pravdy v základě úmysluov nemají svých, ač svrchní pravda skrze to místo má. Tito zisku svého, mstíce, hledají, a oni, poslouchající, své škody se bojí. A to obě v sobě ctnost nenie, alevšak dobré má místo skrze to. Protož ta spravedlnost a ten pokoj, který se skrze moc děje, daleko jest od víry Kristovy, neb jedině v částném dobrém ti lidé skrze ten prospěch moci světské zachovávají se. A to ještě dím, že země to dobré běře, skrze moc u pokoji zpravuje, kdež všeliké bezpráví a žaloba muož místo a konec vzieti skrze tu jednotnú a svornú moc. Ale rozmnožené a sobě odporné moci i to dobré v částných věcech porušie, že ani pravdy ani pokoje nebude míti země, ani kterého řádu ostane v lidu. Neb ktož co svého má, to mnozí z jeho rukú táhnú; ktož byl větší, ten v hubenství upadne, a hubený dobude sobě zs cti, a nic pořádného neostane.

Ale již o tom řádu, který jest Kristus uvedl svoj pravý podlé ctnosti a milosti Duchá svatého, pilnější jest věc mluvit. Neb Buoh skrze proroka řekl o Kristovi, že "on bude zpravovati lid muoj Izrahelský". A že Kristus ustavil jest lid svoj pod zákonem milosti a ustavil ten lid pod zákon, v němž není žaloba, aby pravý řád duchovní, podobný andělóm v nebi, byl v tom lidu, pokoj nerozděleného svázání jako mnohých úduov v jednom těle a spravedlnost dokonalá, kteráž převyšuje daleko [nad tu], kteráž stojí na zemi skrze moc knížat, i nad tu, kteráž skrze zákon Starý činěna byla, neb ji jest zavrhl v tom řka: "Nebude-li vaše spravedlnost hojnější nežli židovská, nevejdete do království nebeského". Protož když pod milostí a bez žaloby ustaveni jsme, tehdy v sobě a srdci svém máme založení té vysoké spravedlnosti, mající milost ke všem. Kteráž milost kdež jest, ta dobrého žádá všem z srdce, a netoliko žádá, ale činí každému, jakož umí a muož podlé síly a statku i podlé rozumu. Táž milost žádnému zlého nepřeje, ani žádá, nečiní, neběře, nepřekází, nezamucuje, ani na čem škodí jinému, ale těší a spomáhá každému podlé moci své a potřeby jeho. A ještě více ta milost, ač jiný bezpráví činí, to trpí a zase miluje, modlí se a dobře činí těm, ktož ji hanějí aneb křivdu činí.

A tak jsú bez žaloby ti, ktož pod ten zákon slušejí, neb takoví, kteříž drží ty věci napřed pověděné, ruší žalobu na obě straně tím, že jiným křivdy nečiní - s té strany nižádný na ně spravedlivě žalovati nemož - a činí-li jim jiní křivdu, tu trpie. A tak žalování nepokojné s sváry nemá místa v nich, a mezi takovými súdové svěštší sú hanba a hřích podlé řeči apoštola, ješto die: "Ač mezi vámi súdové jsú, již ovšem hřích mezi vámi jest". A takových jest spravedlnost dokonalá, neb Boha i bližního právě miluje a se všemi pokoje v dobrém hledají. A takovému řádu, který se děje a měl by se díti v lidu božím, nemuož naučiti žádná múdrost toho světa, ani muož k němu připuditi moc světská, neb tento řád rodí se z srdce dobré vuole, ješto nenie pod bezděčí jako otrok, ale pod milostí jako syn. Ale takoví naučení bývají skrze zákon pravdy popsany ve Čtení a vedeni jsú Duchem svatým v ten řád podlé řeči apoštola, že ti, kteří jsú synové boží, Duchem svatým se zpravují. Ale moc světa v tom řídí, což jedině v

tom skrze svědky bude ujištěno, k tomu, aby konec vzalo, moci připudí, ješto jest to daleko od srdce dobré vuole. Neb musí bezděky práv jiným býti a sám na se pravdy v žalobě nepoví, jeliž svědky proti němu postaví. Protož takový v srdci nenie nic spravedlivý, jediné že na konec musí bezděky skrze moc přiveden býti o svrchní křivdu, která jest byla mezi ním a bližním jeho. A pro takové nespravedlivé moc světská ustavena jest, ješto nenie v nich známosti boží, ani bázeň jeho, ješto jeho nespravedlivé a nerovné vuoli jediné hrozná moc s mečem muož zákon býti.

A toto dvoje rozdělení, řádu světského skrze moc a Kristova skrze milost, daleké rozdělení, a má srozumíno býti, že spolu nemuož státi ten dvojoj řád, jsa podnesen pod jméno jedné víry Kristovy. Nemuož býti spolu řád Kristuov a řád světský, aniž muož býti řád Kristuov řád světský. Jiná jest věc, která se činí skrze moc pod bezděčí, a jiná, která se skrze milost činí z dobré vuole, ješto stojí na slovích pravdy. A z toho zjevno móž býti, že, jakož jest daleko moc světská od pravdy Kristovy napsané v zákoně jeho, tak daleko jest víra Kristova od potřeby moci světské. Moc se věřú nezpravuoe, a víra moci nepotřebuje, tak jako by víra svú plnost neb zachování své skrze moc měla. Ale jakož jest plnost moci rozmnožené zboží a velicí zástupové oděncóv, hradové a miesta tvrdá, takéž jest plnost a prospěch víry múdrost božie a síla Ducha svatého. Protož bez moci, ješto bázeň uvodí a k tomu, což velí, hrózú pod bezděčí pudí, víra dobře stojí duchovní moc mající, neb dí apoštol: "Nevzeli jste ducha opět v bázni, ale vzeli jste ducha zvolení synuov božích, v němžto voláme: 'Otče, otče'." Protož, ktož pod tu správu slušejí, ty já mám, že sú tělo Kristovo duchovní.

Ale snad díš: "Dobře by bylo, by pak všickni byli; ale když tací nejsou, potřebí jest moci, aby zlé připudili skrze moc k spravedlnosti." Ovšem jest potřebí v té straně, což slušie spravedlnosti knížat. Ale to dím: co je tomu knězi do moci světské, kteréhož jest Kristus poslal se Čtením kázati, aby pod jeho správu uvedl lidi, a kteříž povolé čtení, ty přijeti jako věrné Kristovy, a ktož nepovolí Čtení, toho nezpravovati skrze moc světskú u víře Kristově? Neb ktož skrze naučení Čtenie právě ustaven nebude u víře Kristově, skrze moc ovšem nebude ustaven, jako skrze německú řeč nebude českému jazyku naučen člověk. Mdlét' jest to kázání kněze Kristova, kterýž, nemoha skrze čtení uvésti některých v spravedlnost Kristovu, i volá na moc, v kostele ohlašuje jich cizoložstvie, opilství a jiné hříchy a nutí moc, aby toho pomstila, a mní, to čině, že v kázání prospívá, nalit jediné i s moci s pohany jedva se srovnává. Neb knížata pohanská beze všeho kázání kněžského mnohem statečněji cizoložstva, vraždy, krádeže a všecky nepokoje stavují proto, aby pokoj měli a lidu aby sobě nedali uškoditi zlým lidem, než mnozí kněží skrze moc, ješto se jim zdá, že jich moc jest někaká křesťanská moc víře velmi prospěšná, ana ještě s pohany nedošla spravedlnosti. Neb oni v takových věcech sami od sebe z úřadu neoblení se zlých věcí stavovati, ale tento, ješto se zdá sluha viery Kristovy, ač jeho kněz nebode, tuož jedva někoho v kládu vsadie. Ale když mezi pohany dokonalejší spravedlnost jest nalezena v takových skutcích, tehdy jest to všecko daleko od Krista. A nečije-li kněz úžitka skrze kázání Čtení ve mnohých nebo v některých, toto jest velmi malé, skrze moc když opilce připraví do klády svým kázáním.

A chce-li právě rozuměti o moci, co' ona činí u víře Kristově aneb co činiti muož, to skrze dělení těchto rozumuov poznáš, ač se jim zdá za pravé povoliti. Nebo ač jest velmi oslavena moc světská od mnohých u víře Kristově, tak jako by ona byla moc neb plnost víry Kristovy, však z mnohých žádný nemuož ukázati většího prospěchu víře Kristově skrze ni, jediné ten, když kněží, ujmúce sobě moc, i dávají jí cestu u vtře Kristově v bojích a v pomstách, kteréž jim ukazují skrze zákon židovský aneb které jim sami ukazují podlé vuole své. A když jich uposlúchají v činění těch pomst, tehdy se výšie proto jako najpilnější u víře Kristově. Ale když nic pilnějšího vieře nemóž ta moc prospěti, ten prospěch nic nenie. Ale ovšem dím: by té

moci tú příčinu nepletli u víru, lépe by víra stála, neb ve všem plnost má víra bez moci světské, způsobující (člověka dokonale v svědomí i ve všem životě jeho, ale moc v těle řídí svět u věcech častných. A tak jest malá věc to, což činí moc, proti tomu, což činí víra, jako kvasnice proti čistému vínu, kteréž kvasnice něco drží ode dna na zemi, ale víno čisté štěpuje se skrze víru, kteréž hospodář píti bude. Ještě více dím, že, ač držím, že apoštolé i jiní světi lidé po nich mnohé mocné lidi mohli sú přijíti u víru Kristovu, tak aby je ustavili skrze naučení v cestě Kristově, ale nikdež u Písmě ani v kázanie, co sem jeho poslúchal, ani jinak od koho zvědětí mohl sem toho, by který lid křestanský ustavil sobě krále aneb kníže za pána pod věru Kristovú, až to najprvé, když Sylvester přijal císaře římského u víru, kterýžto ostal u víře se všemi příčinami neb zvláštnostmi, kteréž všeliká moc pohanská drží. A potom víc ta moc římského císařství pod věru stála jest, a z toho počátku i v jiných zemích moci pod vieru podešly sú. A to jest i nám svědomo, že skrze tu moc světskú všicku sílu Antikryst vzal jest u víře Kristově, a ta veliká nevěstka, ješto sedí na římské stolici, všechny své tráveniny rozšířila jest skrze tu moc světskú. Neb když jest ta moc pod vieru přijata, vždy tak cti, zboží a práv pohanských požívající, jako jest prvé u pohanství požívala, tak zase ta moc nadala kněží zbožím; sama falešně pod vieru podešla a kněžie víry zbavila svým zbožím. A by byl Sylvester u pravdě císaři a Kristovy podal, mám za to, než by ji byl od něho přijal právě, že by jeho spíše opak odřel. A když tu zprva tak falešně spolu slily sú se moc světská s kněžstvem, víc potom kněžstvo tělesné rostlo ve zboží a ve cti tohoto světa, táhna zboží od moci i od jiné obce, až sú tak již na vrch dorostli a všechny tráveniny, což jich d'áblu mohlo v srdci býti, ty sú skrze žehnání a sladké řeči na svět vyli[li]. A když jest ta okrášlená kurva svú všicku sílu i plnost vzala od moci světské, tehdy zase, jakož slušie na její nestydkú oplzlost, jala se jest té moci líbati, milovati a přítúleti, žehnající, pochlebující, všecko odpúštějící a všech svých náboženství účastny činieci a tak se všemi králi zemskými smilnieci, pokúšející, vždycky té moci povyšující, až dále nemohla o ní říci "stránka církve svaté náměstek božství", ano pravěji bylo by řečeno: "třetí stránka pekla a náměstek Lucipera pyšného, ješto se nepokoří ani Bohu ani lidem".

A skrze to přezlé spojení toho dvojího lidu pod víru Kristovu život chudý a bolestný pána Jezu Krista i jeho cesty upřímé, potlačeny jsú od toho zlého lidu, jenž sú největší nepřítelé kříže jeho. A tím, že jest ta pohanská moc u vieru přijata, tudy všecken svět pod víru podšel. Neb když jsú ti lidé hlavatí a nerovnie pod vieru ešli, kto jest ze všech lidí na světě, aby jeho u víru pustili? Lichevníci a kupci nejlepší u víře a nejvíce kostelův nadávali a ornátův a platův kněžím nadali, lehce vylichvili, šantročili, a kněží všecko zblahoslavili, neb sú tím své břicho ustavili u veliké sytosti Protož, když jsú vešken svět u víru přijeli, musili sú dobře písma zvohybati, aby skrze ně všem cestu u víře Kristově ukázali a na cestě spasení ustavili. Ale skrze tu příčinu všecka písma i víra u veliké zapletení upadly jsú, poněvadž, chtěc skrze písma cestu dáti u víře Kristově všemu světu, aby jich počtem všecken svět nazván byl církev svatá, chot Kristova, kterýžto svět nikdy nepoznal jest pána všeho světa, ani jeho kdy pozná, ten svět kněží falešní, pokojní pod vieru jeho pustili, aby sami neupadli v nemilost světu, ale pokojni jedno s ním byli.

Ale z těchto řečí napřed pověděných komuož jest píle o to, muož poznati, že jest to daleko od sebe rozdělená věc Kristovi Bohu ustaviti a skrze zákon příkázati, aby nad jeho církví král byl za pána ustaven, aby skrze moc královu jeho církev u víře právě stála; a že kněz, jsa oklamán, pustil císaře děrú a ne dveřmi pod vieru Kristovu a učinil jej pánem nad jeho lidmi, to dvě velmi jest daleko od sebe.

Z kteréžto věci muož poznáno býti těžké zapletení u víře v tom, že což moc činí vedlé své dostatečnosti v obecních národech, ješto kromě víry a zákona božího jsú, co činí, té moci

počisti plnost víry Kristovy, aby ta věc, kteráž jest pohanská byla, aby Kristova věc byla, aby moc jsúci pod věrú, mnohú krev v bojích proléva[la], mnohé pomsty z naučení kněžského podlé zákona židovského aby činila a podlé práv pohanských mnohé smrti aby činila, věsila, topila, páčila, stínala, na kolo zbila, u vězení mrtvila, hrdlovala, oblúpila a jinak rozličně zamúcovala i mnohá násilí a porobení obcem činila. A poněvadž jest ta moc pod víru puštěna, tehdy ty věci od moci dělané jsú věci víry Kristovy. A tak Kristus, proliv svú krev za hříšné lidi, obohacen jest skrze Silvestra kněze mocí světskú u víře své, aby ta moc ve jméno Kristovo mnohú krev z lidí vytočila u bojích i v jiných smrtích, a to všecko, což ta moc v skutcích dělá těch, by to bylo bohatství víry Kristovy. Ale poněvadž věříme, že Kristus skrze nemoci a ponížení kříže svého dobyl nás z moci d'áblovy, nemužem tomu povolití, aby naše dokonání u víře jednal skrze moc světskú, jako by nám moc lépe prospěla než víra; aniž také muožem tomu věřiti, by to vše, což ta moc činí v těch skutcích prvé pověděných, byla věc neb plnost víry Kristovy, leč sú všechny počteny skrze zákon Kristuov, neb jediné jeho zákon jest život lidem, a odměří-li všeccka díla moci zákon jeho, tehdy moc jest nám život.

Ale snad mně nestrpíš v této řeči a díš proti mně: "Však svatý Pavel, apoštol Kristův, lépe jest byl svědom víry jeho než ty, a on přikazuje křesťanóm, aby mocem vyšším poddáni byli, a dí pravdu o mocech, že jinak nemohú býti, jediné od Boha; a které věci od Boha sú, ty zřízené sú; a kto se moci protiví, božímú zřízení se protiví. A když moc zřízením božím uvedena jest aneb k činění zřízení jeho, kterak v ní život nenie? A v té řeči apoštol řídí moc u víře Kristově s mečem a přikazuje věrným lidem poddáno býti moci s platy a báti se meče jich. K tomuť díem, že pravá jest řeč apoštolova, alevšak potřebná srozuměti, kterak a komu ji píše. A že v epištole píše mnohá naučení věrným lidem do Říma, jenž jsú mnozí z lidu římského, židé i pohané, uvěřili Bohu skrze kázání apoštoluov, protož z té epištole nemáme toho, by psal moci, zpravuje jie v tom, aby víry boží bránila, ani toho máme v epištole, byť lid věrný učil tomu, aby sobě moc ustavili pod zprávau zákona Kristova. Ale apoštol v tom psaní napomíná ty lidi věrné, aby poddáni byli té moci pohanské císaře římského, neb potom mnoho časův stálo císařství římské bez víry a mnohú krev svatých prolili sú ti císaři římsští prvé, než dřerú u vieru uvedeni sú. Protož v řeči apoštola daleký jest rozdíl o tom moc učiti aneb obec tomu učiti, aby nad sebu pro víru [moc] ustavila, a mezi tím svaté lidi tomu učiti, aby moci pohanského císaře poddáni byli, a to pro některé příčiny potřebné, jenž jsú z strany těch lidí věrných i z strany moci. A že ti lidé věrní, když sú skrze milost pána našeho Jezu Krista vysvobozeni z moci d'áblovy a od břemene zákona Starého, aby také neměli by od břemene moci vysvobozeni býti? A že moc mezi tím jiné zvláštnosti má nežli d'ábel a zákon Starý, pro něž nevynímá jich od břemene moci, ale velí jim poddáno býti. Ale sám od sebe apoštol pod zákon Kristův moci s mečem nad věrnými neustavuje, aby strašidlo a jeho moci s mečem skrze zákon Kristuov na hrdlo věrných vložil. Neb když jest Kristus vykúpil věrné lidi od zákona bázni, nepodobné jest, aby skrze apoštola opět na ně bázeň meče uvalil skrze svůj zákon, ale kteráž moc jest pro všechny a osahuje všechny, ješto kromě zákona božího jsú, ješto jediné jim sám meč zákon jest, pře[d] nímž se třesú, nesmějíce se hnúti z té meze, kterou jim meč ukáže. A když věrní lidé jsú ve spolce těch lidie a na zboží, panství těch moci pohanských, přikazuje apoštol, aby jim v hodných věcech poddáni byli, jedno z pokory, jakož slušie na sluhy Kristovy, a druhé pro to, poněvadž ta moc zřízením božím jest uvedena, aby jeho řád, kterýž muož mezi tím lidem býti, ješto bez zákona božího jest, aby skrze moc byl činěn, a moc ta aby sprav[ed]lnost a pokoj činila v tom lidu. Protož die apoštol těm věrným lidem: "Ne toliko pro hněv, ale i pro svědomí poddáni jim buďte". Die: "netoliko pro hněv", aby jich hněvu na se s mečem nepopudili, zpíčíce se jim v poslušenství, "ale i pro svědomí", neb když moc velí pokoj míti a bezpráví jiným nečiní a kteréžkoli věci poctivé přikazuje, takové věci také i Buoh přikazuje činiti. A když by takými věcmi pohrzl křesťan, kteréž k spravedlnosti a ku pokoji sú, nechtě jich činiti, protože je moc přikazuje, ten by také Bohem

pohrdal, potupuje jeho přikázání; ovšem takový ztratil by svědomí dobré, Bohu se na tom protivě. Protož, ač moc takové hodné věci přikazuje, člověk je věrný naplnie i Bohu se líbie.

Ač tu má rozumíno býti, že což dobrého k spravedlnosti a k pokoji ty obecné moci, jenž kromě zákona jsú, přikazují, ne tak zároveň ty spravedlnosti s Bohem přikazují. Ale knížata pro svůj úžitek pudie lidi nemúdré, aby spravedlnost drželi, nečiníce křivdy jiným; ale Buoh proto, že jest sám pravý a miluje pravdu a přikazuje poctivost člověku všelikú, pravdu velikú i malú. Protož který a kterak daleký úmysl mají knížata v přikazování té svrchní spravedlnosti od úmysla božího! Však věc - rovná jest v tom, což dotýče křivdy bližního: jakož rozhněvá knieže, čině křivdu bližnímu, takéž i Boha rozhněvá na též křivdě, ač tuto jinak a onde jinak. Protož zruše přikázání v takové věci knížete, zruší také i boží, a naplně tu spravedlnost, kterou kníže přikazuje, má ji nejprvé k úmyslu božímu a pro jeho přikázání naplniti, a tak svědomí dobré zachovává a přízeň od kníže[te] obdrží.

A že zvláště velí jim apoštol, aby pro hněv těch mocí pohanských v hodném poslúchali, aby se na víře nepohoršili, když by jim odpírali v poslušenství, mníce, že ta víra křesťanská jest jako šibalství, ješto nechce poddáno býti, a tak v malé věci popudili by jich proti sobě, že by na víru sáhli. Protož apoštolé, ješto sú tak mnoho lidu věrného mezi pohany měli pod moci pohanskú, napomínají je, aby dobré obcování mezi pohany měli pod moci pohanskú a králóm jich aby poddáni byli, aby jich nepohoršili zlými příklady a moci proti sobě nepopudili, aby na víru nesáhli z jich neřádných příčin. Ale když by věrní na zboží těch mocí a uprostřed zlých pohanuov nebyli, tehdy by apoštolé těch naučení nedávali věrným a lidem, nebo moci světské s mečem neustavili by nad nimi. Poněvadž onen lid Starého zákona postavil jest Buoh svobodný bez pána, sám chtě nad nimi kralovati, by jím sami byli nepohrzeli, ovšem více ten lid, ješto jej vysvobodil krví svú a ostává sám králem v domu Jakobovu na věky - jakož sám die, že jest král pravdy - ten slyšie řeči jeho, a ktož poslúchá toho krále, netoliko zde zřízeně živ bude, ale i život míti bude. A z těchto řečí mohlo by rozumíno býti, že apoštol svú řeči neuvodí moci s mečem pod zákon Kristuov, pánem ji ustavuje nad věrnými lidmi, ale z potřebných příčin napomíná je k poslušenství těch mocí pohanských, na jichž panství svá bydla měli sú zde i onde, po zemích a po královstvích.

Ale o těch rozumích, kteříž se nynie držie od mnohých o mocech, ješto pod věru Kristovú jsú, četl sem písmo přeložené mistra Jakuba z knih Wyklefových, ješto jsú "O nadání kněžském". Tu na počátku dělí trój lid křesťanský a každému jeho skutky obláštíe praví: moc světskú třetí stránkú církve svaté nazývá a náměstka božství, kteráž moc má zákona božího mečem hájeti dvú jinú stránkú, kněžského a obecného lidu; ale kněží, vykládá, že sú náměstkové člověčenství Kristova a že mají Krista následovati v chudobě, v práci a v trpělivosti a učiti dvé jiné stránce. K tomu, což o moci praví, jest-li to spravedlivý rozum podlé víry Kristovy, že moc ta má brániti zákona božího mečem, tehdy vy i s mistry, v té věci právě na víře stojíce, počeli jste bojovati o zákon boží. Neb když první léto boj se počel, tehdy proti mně ty i jiné rozumy u vás na Písku mluvili sú kněží někteří z vašich, chtějíce tím moc jako skrze víru sobě ujistiti. Ale když již mnohé dílo na to založení vzešlo jest, tehdy nemá zrušíno býti, právě-li se na ty rozumy zakládalo. A jest-li tak dobře, jakož se staví na ten základ, tehdy nenie potřebí jiného hledati, ani se má toho lekati, ale jako jistú víru drže, s nadějí tak Boha čekati.

Ještě více dím: když moc světská jest náměstek božství, v moci Boha následuje a branie mečem zákona božího a dvú stránkú jinú, tehdy jinde nemuož zákona božího brániti tak blízce, jediné v knězi, ješto jej má kázati, jda po všem světě, a moc má pilna býti s mečem, aby nedala knězi nic uškoditi, aby, bezpečen jsa, všudy šířil zákon boží. Ale jest-li to súd pravý, že kněz jest náměstek člověčenství Kristova a má jeho v práci a v trpělivosti

následovati, a když on bude kázati a zlí lidé budou jeho chtítí bítí a jímati aneb škodu činiti, a náměstek božství, jsa hotov s mečem, nedá jemu nic učiniti, kterakž tehdy bude Krista v trpělivosti následovati, když moc nedopustí žádného protiventství jemu udělati a tudy zboří jemu všecko následování Krista, a tak bude náměstek božství rušiti člověčenství Kristovo v jeho skutcích? Takéž o každém člověku z obce jest, ješto má z přikázání Kristova, ktož jemu dá v líce, druhého nasaditi a [z] přikázání apoštola u bezpráví sám sebe nebrániti, a když moc z svého úřadu má jemu sluozbu v tom ukázati, bránioci jeho, aby se jemu to bezpráví nedálo, opět ten nenaplní řeči Kristovy pro jeho obranu. A že jest to ještě větší věc skrze moc míti obranu, než sám jeden člověk bráně se. Neb sám jeden jedva sobě rovnému aneb mdlejšímu muož se brániti, ale ktož má k tomu moc, aby jeho z úřadu svého bránila v jeho bezpráví, tehdy mnohým muož se skrze moc brániti a daleko od trpení býti. A to jest cesta pohanská a tohoto světa, ješto nesluší pod jho Kristovo; nikdy nechťice nic trpěti, v každém bezpráví bránie se, a proto se v roty sbírají, aby větší sílu proti nim měli, a proto moci světské hledají, chťice skrze ni obranu míti. Ale křesťan, poněvadž z přikázání a Kristova dlužen jest tím sám sebe nebrániti, kto jest jemu ukázal moc k své obraně na pomoc míti, aby skrze moc hojněji mohl rušiti přikázání Kristovo než sám?

A za toť tebe prosím, aby, zanedbaje mé lehké řeči při tomto, když tebe ty věci dotýčí, aby je rozmyslil, které jest to zečtení těla Kristova v rozdělené stránky neb údy obláštní. Když jedni údové i z řádu svého sluozbu činí druhým údóm, tehdy v nich ruší to, což oni z přikázání Kristova činiti mají. A tomu jest nelze jinak jíti. Stojí-li tak právě počtení těla Kristova, tehdy moc nedá žádnému bezpráví z víry Kristovy trpěti, neb pomstí všeho, což činí údové; z přikázání Kristova měli by strpěti pokušení. Opět když kněz jest jedna stránka toho těla, aby z úřadu svého učili dvě stránce, i bude učiti moc, aby z svého úřadu snažně postávila se o dvě stránce, aby se jima násilí a křivda nedála od zlých lidí, a jiné křesťany z obce bude učiti kněz, aby šli po šlápějích Kristových, v trpělivosti jeho následující. Což tehdy činí kněz, tak uče jedny tomu, aby protiventství rušili, aby nesužovali, a druhé učiti, aby protiventství trpěli? Učiní jako za ten, ješto zapovídá pekařóm, aby chleba nepekli, a jiným prikazuje, aby chléb jedli. Když tehdy to sobě protivné k mistu přivede, co ten kněz prospěje, když ty údy v těle tak nekonečně učiti bude ?

A opět, když kněz má na místě apoštolském státi, této řeči požívaje, kteruož apoštol die: "Zajisté Buoh bíše v Kristu, svět k míru přijímaje, neváže jim jich hřichuov, i položil v nás slovo smíření," tak jakož sám Buoh v synu svém smířil s sebú lidí, neváže jim jich hřichuov, takéž o apoštolech položil slovo milosti, aby volali lidí, zvěstující jim odpuštenie hřichuov v krvi Syna božího těm, kteříž se obrátí k Bohu a pokánie činiti budú, ten úřad kněz má mieti. A náměstek božství, ješto ne darmo meč nosí, ale ku pomstě zlým, jsa mstitel hněvu, a když jediné to má v úřadu svém, aby mstil hněvu božího nad zlými mečem, tehdy proti zlým z úřadu svého nemuož nic jiného činiti, jediné zlé mečem trápati. A kněz z úřadu svého má hříšné ku pokání a k milosti navoditi a přijímati. A přijme-li kněz zlé na milost, nad kýmž pak bude mstítí ten, ješto meč drží pro zlé? Pakli on se uteče s mečem a ztepe zlé, což kněz pak navede ku pokání a k milosti přijme? A tak v čem jeden z uořadu prospěje, v tom druhý v svém úřadu zkažen bude aneb skutek jeho úřadu mine. Co tehdy ti údové v tom těle činí, když jedni druhým překážejí? A tomu u pravdě nelze jest jinak státi, jediné že na to neprozříme a snad některéhož nedbáme; zabí-li jich mnoho ten, ješto meč drží, toho neželíme, a neobráti-li nikdy kněz žádného ku pokání, na to se nepoptáme. Protož muož mezi námi mluveno býti to bláznovství nebo jiné.

Ale zřice k té odpornosti, divné jest to tělo Kristovo s tím odměřením, o němž já pochybuje dím, že sú to věci tohoto světa, ješto stojí pod žalobú bez pokory a bez trpělivosti. Nechtě

pohanění, bezpráví ani kterého za trpěti, za obyčej potřebuje moci, vždy pro každé bezpráví žaluje, chtě, aby moc nebo něčeho pomstila nad jeho nepřátely aneb pravdy o nějakou škodu pomohla; ta věc světu potřebná jest. A proto jest takému lidu zpohanilému knížata ustavil Buoh s mečem, když spravedlnosti nemají a jedni druhým překážejí a kazí je, aby aspoň pro hruozu moci, ješto nad nimi strašidlo s mečem stojí, báli se jeho a nesměli druhým škoditi; pakli se co zlého stane, ale aby skrze moc konec a místo vzalo, aby se dále zlé nešířilo. Ale Kristus lid svojo ustavil jest bez žaloby, v pokoji a dokonalé spravedlnosti, netoliko jiným zle nečiniti, ale pokojně a strpěti, když jiní zle činí, netoliko nekrásti cizého, ale své mile potřebným dávati. Protož kromě té moci mohou dostatečně jiným s užitkem a sobě s odplatou činiti.

Ještě více, jakož díš: "Moc světská má místo v křesťanstvu s úřadem svým, Kristem a jeho apoštoly počtený[m] i oddělený[m], kterýmž muož místo položeno býti s úředníkem císaře římského, jenž sto rytířův měl pod sebou a pro jeho víru Kristus sluhu jeho uzdravil," to jest dobré. Když ta moc jest založena s Kristem i jeho apoštoly svými úřady, tehdy jest bezpečen ten, ktož o ni stojí aneb ji zpravovati má; zákon Kristův i apoštolský před sebou má. A jestliže moc světská základ v centuriově má, tehdy Kristus ustavil jeho a přikázání jemu hodná vydal, kteráž slušejí na jeho úřad. A to naleznúce v zákoně Kristově, řeci: takto jest řekl Kristus, vůdce křesťanský, takto máte trpěti nebo býti, a tak bude pokoj v kněžích, v těch mocech, když zákonem počtené skutky v svých úřadech činiti budú. Ale tohoť nepojícím pravým založením zákona Kristova vydojiti násilím z Písma zde i onde, ješto Písmo něčeho se dotkne neb pojmenuje, to v založení klásti. Nevěrné jest to založení a zlodějské, ješto pod krásu řeči v noci vlúdí se do domu a poběře, což jest v něm, jako ted moc světskou v tom úředníku císaře římského založiti pod věrou Kristovou, protože jeho Kristus chválil z veliké víry. A ne proto ho chválil, že jest moci světské v bojích požíval skrze víru, ale že jest věřil tomu, že, nejsa u něho v domu, Kristus muož uzdraviti sluhu jeho. Ale více nepraví Čtení, by s ním o moc mluvil neb o úřad moci.

Takových věcí muož mnoho v Písmě býti, a každý jimi dovodí, což chce. Ale což se právě skrze Písmo zakládá, tak se pozná po tom, což se na to založení staví. Mnoho vysokých a duchovních řečí skrze to dojení Písmem a z toho potupné věci vyrosly sú a k Bohu velmi protivné. Jediněť jest to příčinu v Písmě vzíti na pomoc svým úmysluom, ješto se zdá, by to Písmo ten úmysl mělo v sobě, což člověku v mysli jest. Ale Čtení praví, že nechodil pán Ježíš do domu toho centuriona; ale když jest ještě podál byl, poslal proti pánu Ježíšovi přátely své, skrze ně řka: "Nejsm hoden, aby pod můj střechu všel, ale, tu jsa, jedno rci slovem, a budeť zdrav sluha muoj." A tak není jistoty, by s ním pán Ježíš ústně mluvil. Kterak tehdy povolal ho k tomu, aby skrze moc zpravoval církev jeho? Pakli jediné z toho duvod jest, že jest chválil člověka z toho stavu rytířského, to snadně muožem poznati, že ne proto, že jest toho stavu, chválil jeho, ale v pro víru. A poněvadž pro samu víru, tehdy tím nemuož knížat založiti pod víru Kristovu, ale muož knížatům například praviti jeho velikou víru, aby oni takéž věřili jako on. Muož Kornelius, tohož stavu člověk, více chválen býti, ješto jest zjevně Duchu svatého přijal, uvěřiv kázání svatého Petra. Jináť jest věc chválen býti pro víru a jiná býti povolánu v řád s naučením, kteréž sluší k tomu úřadu. A ještě více, když moc světská u víře Kristově místo rovné má s věrným centurionem anebo rovnou s ním chválu u víře muož míti.

A že tomu založení posluhuje aneb jeho potvrzuje řeč svatého Pavla, kteruoz mluví o duchovním těle Kristovu a o údech toho těla, k tomuť dí: jest-li spravedlivé založení o moci světské pod věrou Kristovou na centuriově neb na kterém písmě Nového zákona, že ta moc jest třetí stránka toho těla Kristova, tehdy řeč sv. Pavla o tom těle mluvená právě toho založení potvrdí a podlé těch řečí prvé mluvených právě to ukáže.

A že, chtě najprvé mluvíti o tom těle, apoštol nazývá ty věci duchovní, a chtě, aby o nich věděli lidé věrní, a to duchovenství vyčítá těmito řečmi, řka: "Rozdílové sú milosti, ale týž duch; rozdílové sú sluožebnosti, ale tyž pán; rozdílové sú skutkuov, ale tyž Buoh, jenž dělá ve všech všecko, ale každému dáno bývá zjevení ducha k užitku. Některému zajisté skrze ducha dána bývá řeč múdrosti, některému řeč uměnie podlé téhož ducha, některému víra v témž duchu, některému milost uzdravování v jednom duchu, některému divuov činění, některému proctví, někomu rozeznávání duchuov, někomu rozličnost jazykuov, někomu vykládání řečí. A to všecko činí jeden a týž duch, rozděljuje všem, jakž chce; neb jakožto jedno tělo jest a úduov má mnoho, a všickni údové těla, ačkoli jich jest mnoho, však jedno tělo sú." Tak apoštol vyčítá tělo Kristovo všecko podlé duchovních věcí, ale o tomto tělu na tré přehnutém zevnitř v tělestných úradech nečiní zmínky žádné, aby tak odměřený lid na tré byl tělo Kristovo, ale milosti a dary Ducha svatého počítá mnohé, ješto rozdílně bývají dáni skrze Ducha svatého svatým lidem, aby vespolek sobě slúžili, každý podlé zvláštního daru sobě daného, jakož přirození údové těla sluoží sobě spolu. Ale rozdělenie na tré lidu křesťanského podlé díl tělestných a podlé moci světské a jiných úraduov tělestných nemuož v pravdě řečeno býti tělo Kristovo, neb pod takovým rozděleným lidem muož býti svět, a mohú býti pod takovým rozdělením na tré všickni pekelníci, nepřítelé velicí Bohu, ješto nepřislušejí nižádným obyčejem v tělo Kristovo. Ale ktož mají ty pověděné dary Ducha svatého, ti jsú praví údové těla Kristova a spolu jedno tělo Kristovo.

A v této řeči sv. Pavla nevidím, by posluhovala neb potvrzovala co o moci světské ani o tom rozdělení trojího lidu, jenž jest nazván tělem Kristovým, neb ani sama slova svrchní sv. Pavla, ani jich rozum co takového mluví podlé počtu trojího lidu. Neb jmenuje mnohé údy toho těla a skutečnost jich, ovšem duchovní, kteráž se děje skrze dary Ducha svatého obláštie každého údu jinak a jinak. Jakož v přirození těla mnozí údové mají svornost a velikú hotovost k sluožbě jedni druhým vespolek, každý podlé své skutečnosti, takéž ten život Ducha svatého ve mnohých svatých, jsa skrze rozdělené dary obláštie v každém, snáší v jednu vuoli jeden rozum, aby mnohých skutečnost byla každého prospěch a každého zase ke všem podlé daru jemu daného. A to v nich muož dělati sám ten život vnitřní Ducha svatého, přebývajícího v nich. Ale tělo a krev nemuož té svornosti a hotovosti v prospěšné sluožbě ustanoviti mezi dvěma člověkom, ani v jedné čeledi, ješto následují ducha tělestného a své vlastní vuole a srdce pyšného. Ovšem té jednoty a milování společného tento truoj lid křesťanský tělestný a nesvornosti plný nemá a nebude na věky míti; neb svět jest a žádosti světské toliko v sobě má. Protož počtení těla Kristova z také trojice nemuož v pravdě řečeno býti, neb takové rozdělenie lidu na tři strany jest i mezi pohany, neb slavně jest v nich stav knížecí, ješto spravedlnost svrchní a zemskú mnohem pilněji jednají v tom lidu, než zdejší lenochové pod věrú, neb mají u větší hruoze lid, pro niž nesmí žádný druhému činiti křivdy. Protož pokoj a spravedlnost zemská lépe stojí skrze knížata pohanská než skrze tyto změtence pod věrú; neb ještě té spravedlnosti v lidu svém nedbají činiti, jeliž je udarují, užalují to nesnadně. Také mezi pohany jest lid robotný, ještě vuore a jiné věci dělá, a jsú kněží mezi nimi, ješto je svodí od jednoho Boha, stvořitele všech věcí, skrze mnohé bohy, jakož i mezi námi jsú svuodce velicí: netoliko skrze bohy dřevěné, ale skrze věrné řeči boží a skrze všicku víru i skrze peklo i skrze nebe i svaté a v nebi, tím vším táhnú lidi od Boha. A netoliko tak svodí, ale skrze samého Boha svodí lidi od Boha, ukazující ho lestně s některé strany, aby jeho v lidech zkazili v té straně, v [k]terý by ho měli naleznúti právě.

A poněvadž mezi pohany, ješto Boha neznajie, jest takové troje rozdělenie v lidu, ješto sobě spolu prospívají v některých věcech a nejsú proto tělo Kristovo, takéž mezi námi nejsú pro ty tělestné věci tělo Kristovo, když nejsú skrze dary Ducha svatého způsobeni v údy Kristovy, aby každý měl v sobě život milosti k užitkuom jiných úduov. A meč pánuov sedláky nespojí v

jednotu myslí, ač je podrobí pod jeho jako nevolné otroky, a stuol rozkošný páně obveselí blázna kněze, aby jeho přízeň počítal [v] úžitek víry, protože se jeho břichu dobře stalo u jeho stolu. A to všechno není dílo těla Kristova, ale nemilostivých kvas a násilí chudých.

A ještě více mluví sv. Pavel o těch údech těla Kristova, a die: "Nemuož říci voko ruce: 'skutkuov tvych nepotřebuji', ani hlava opět nohám dí: 'nejste mi potřebny', ale mnohem více, ješto se zdají údové těla; by byli mdlejší, potřebnější jsou, a kteréž mníme neurozenější, ctí pokrýváme, a kteří jsou nepočestní údové naši, hojnější počestnost mají. Ale ctným našim údóm nic není potřebí ale Buoh zřídil tělo tomu, který nedostatek trpieše, hojnějšíe dávaje počestnost, aby nebylo rozdělení v těle, ale aby též jeden o druhém spolu pečlivi byli údové; a ač co trpie jeden úd, trpí s ním všichni údové, pakli se raduje jeden úd, všichni údové raduju se s ním." A v té řeči sv. Pavel o přirozeném tělu praví, kterak mnoho údov v sobě má a kterak není mezi nimi pohrzení rozdělené rovnosti, ale spolu péče jedněm o druhých a prospěch pilný. A to u příkladě mluví, podobnaje k tomu tělo Kristovo duchovní, ješto v pravdě podlé víry a milosti mnozí jako jedno tělo mohú býti, každý obláštní dary Ducha svatého maje, aby jiným a údóm prospěl skrze ně. A zvláště váží apoštol v té řeči, že od větších k menším a ku potupnějším údóm není mrzkosti ani pohrzení, jako by jich sluožby nepotřebovali větší údové, ale větší počtivostí zakrývajú se od větších. A to váží apoštol, že péči o sobě mají spolu a pro jeden úd všickni se spolu zamutí a trpie s ním; takéž všickni radují se u prospěchu jednoho.

A poněvadž tato řeč apoštola jest duvod o tom těle Kristově z lidu křesťanského na tré přehnutého, z pánov, z kněží, z robotného lidu, tehdy slušie měřiti tuto řeč k tomu tělu, mírně-li padne jedno k druhému. A že tam praví o tom těle, kterak moc světská mečem má brániti dvú stránek, a kněží učiti mají dvě stránce, a robotní lidé mají krmiti pány a kněží, robotně dobývati jim jídla, pití a platuov. A když má jíti podlé duvodu, aby, když trpí jeden úd, trpěli s ním všichni údové: kterak tehdy ti údové hrbovatí, ješto meč drží, jiné menšie údy dáví, zarmucují, tepú, sázejí do vězení, obtěžují robotami, úroky a jinými zámysly, že jako uvadlí chodie, a tito jako koni obroční, sytí a prázní řehcí nad nimi, a kněží jako oči ostře v tom těle hledíta na obě straně těla, hledajíce, kterak by zboží odřeli s nich a osobili je sobě, a obojí spolu, páni i knězie, vozí se na robotném lidu, jakž sami chtějí? O, kterak daleko jsou od řeči sv. Pavla, aby trpěli všichni údové pro núzi každého úda! Tito pláčí, ano lúpí, vězie, šacují, a oni se smějí jich veliké bídě. A poněvadž ti, ješto meč drží, jsou ruce v tom těle, a obecný lid nohy, pohleďme, coť činíta ruce nohám podlé pravdy apoštolovy! Kterak milé pomyšlení jest o skutcích, kteréž ukazujeta ruce nohám, vždy se s nimi obúvajíce, aby se neurazily, neozábly a nezblátily! Pakli se ublátie, ihned ruce myjeta; urazí-li se nohy, ihned ruce uvážeta a léčíta a prospěšnú sluožbu ve všem ukážeta. Ale tyto ruce s mečem, ač sobě nohy co jísti dobudú, to jim vydřeta, aniž tě ruce umíta co jiného ukázati těm nohám, jedině je lúpí. A tě ruce držíta meč. Které lékařství na ty nohy přiložíta, jedině že z nich krve nacedíta a všelijak zamutíta i jako hovada sobě mrzká ztepeta, jichžto sobě nic nevázie?

Ale snad díš: "To jest proto, že nemají poznání, ale když by naučeni byli, mohli by jiným milostivi býti." K tomu dím: jedině stuoj na tom s rozmyslem, že jich úřad skrze moc musí prospěch míti, v níž bázeň a ukrutenství stojí; a pohne-li se k milosti, to jedině skrze nesnadné přimluy a skrze dary nahnut bude k milosti, aby hněv odpustil, neb někakú věcí, ješto pro ni hrozí, chtějí míti. Pakli se z úmysla nachýlí k slitování a nebude se hrdlovati s těmi nemúdrými lidmi, ješto milosti nerozumějí, ale opustí to, co jest měl z úřadu činiti, a rozmnoží žaloby potomnie k sobě i o sobě. Nebo neprospěje milost v těch, kteříž pod milostí nejsú, ale pod bázní, a bude-li bázeň odjata, rozmnoží se žaloba z činění mnohé křivdy. Protož moc skrze milost sama se zkazí, a nebudú jeho vážiti, když nebude býti. A že pro ty jest

moc, ješto bez jha božího jsú a pod milost neslušejí, aby skrze moc ukrutnú uhrozili nemúdré lidi; protož musíf se Písmo naplniti nad těmi mocemi, že fik, kořen vinný a oliva nebude kralovati, ale trn směle dí: "jsem-li já králem nad vámi, vystúpiž oheň ze mne a spal nás všech."

Opět jsú-li páni a kněží hlava jako počtení údové toho těla a obecný lid jako nohy potupnějšíe, kterak daleko ; míra nedojde podle této řeči, že kteří údové jsú neurozenější, ti hojnější čest mají od jiných úduov, ani jich chráníe! A jest-li to u pravdě tělo Kristovo ten truoj lid, tehdy sedláky, pastýře a chodce mají v největší čest a míti, jelišto nejmenší v uobci. Ale daleko jest od toho. Neb těm hlavatým lidem sprostní a potupení lidé jsú jako psi před očima; protož již nevědí, kterakého potupenie na ně vymyslíti: oni opar sedlský, oni búr, oni výr, oni srch, oni chlap, ne hanba hojnější cti od poctivějších úduov.

Takěž i to nesrovná se, ješto die, aby nebylo rozdělenie v těle, ale péče spolu jedněch úduov o druhých. Daleko od kněží péče Pavlova o všech: "Kto jest nemocen, [a já] nejsem, a kto se horšie, a já se nezapálím hanbú?" Takové oči nejsou na zemi nyní. A obecný lid má mrzkost k obojím; tak sú je již ztrýznili páni a kněží, že to, co jim mají dávatí aneb v čem jich poslúchati, to vše s mrzkostí a s reptáním, a to všecko daleko jest od společné rovnosti.

Jsú-li takoví lidé údové těla Kristova, z těch nerovností my jich nemuožem poznati ani jich za to míti, aniž mohú pod toto býti, aby nebylo rozdílu v těle, ale rovnost bez panování jedni nad druhými. Neb to jest prikázání Kristovo těm, kteří jsú údové těla jeho. Když se mezi nimi svár stal o to, kdo by se z nich větčí zdál neb býti měl, tehdy Ježíš vece jim: "Králové pohanští panuji nad svými, a kteříž moc mají nad nimi, úředníci slovú; ale vy ne tak; ale ktož větčí jest mezi vámi, buď sluha jiných." A v tom jest zjevně ukázal Syn boží, že to na pohany slušie a na tento svět, ješto neznají Boha a z pýchy žádají panovati jedni nad druhými. Ale svým die: "Vy ne tak budete jako pohané, žádajíce se velebiti jedni na[d] druhé, ale v rovnosti a skrze pokoru pod jiné sluožbú se nížice, jakož údové těla našeho to ukazují, kterak nižádného výšení mezi nimi nenie." Ovšem kteréž duch pravdy vede jako duchovní údy těla Kristova, nemá místa mezi nimi velebenie a panování tohoto světa.

Protož řeči sv. Pavla, což jich mluví tuto o těle Kristově duchovním, nemohú státi podlé počtu toho tělestného toho lidu trojího. Neb ty řeči jsú ovšem duchovní, ješto mohú státi toliko na svatých lidech, ješto majie dary Ducha svatého a ješto se mohú sjednati skrze lásku v pravú jednotu, aby každý z úmysla sám od sebe o druhém péči měl a v jeho núzi s ním se zamútil a nad se jeho za lepšího měl a pilně všelikú sluožbú jiným hotov byl. A když takových s rozličnými dary Ducha svatého mnoho bude, takoví budú tělo Kristovo. A mezi tím i to dobře stane: bude-li kto který skutek tělestný neb dílo uměti, takéť nezmešká jiným poslúžiti tú věcí tělestnú. Ale ustaviti nad sebú pána tělestného s mečem, aby osekával vokolo údy mrtvé a jiné bezděčí pudil, jiné u vězení sázel, hrdloval a jakž chtě poroboval, dalekoť jest to od řeči sv. Pavla jako stolice Luciperova od Kristovy. Ale všeckoť jest to počet a změření oné ženy paní, ješto na hovadu sedie a spojila se s králi zemskými a nazvala sobě zvláštie tělo Kristovo a místo v tom těle obdržela seděti měkce a voziti se na tom lidu hovadném, kterýž nohami v těle nazývá a se králi zemskými, hlavú a rukama, jako najpoctivějšími údy v těle. Naposledy duofáme v Bohu, že to tělo krvavé odkryje Buoh, a nebude voněti jako tělo Kristovo, ale ohavným smradem zapáchati bude jako tělo té veliké nevěstky, ješto sobě všecken svět usnúbila a ssála tučné věci jeho skrze krvavý bok Kristuov a utěšenje svého smilství v jeho bolestných ranách rozšířila, procházenie rozkošného chladu v jeho trudném ustávanie zvolila za své utěšenje, driemaní a spaní věčné v pekle připravila jest světu skrze kříž Kristuov pod věrú jeho, okojivši jej v tráveninách svých. Nedaj, Bože, na zemi prodlených dní tobě, ješto se

posmíváš nésti kříž Kristuov a miluješ svému břichu kuchyni učiniti skrze něj! Taková řeč té druh[é] řeči etc. O kněžství nevím, co bych tobě mírně psal, neb sám dávno svědectví vydáváš o kněžích, že skutkové jich nepodobni jsú u vás; jako na řešetě prosáti jsú skrze Písma, skrze doktory a skrze vás. Báně plná hněvu božího převrátila se na hlavu jich a snad neodmladie se skrze vás kořenové jich; nerostíte prokletí synové Kanán a ne Juda, zahubili jsú dědictví boží; zahyň kořen jich; jakož sú učinili Kristovi a bolestem jeho, tak se staň zde životu jich! Alevšak toto díím: když spolu mnohé volání bude, nebude moci váženo býti, neb rozum všech hlasuov zatratí se při množství společného volánie. Takéž o kněžství přílišné drobenie rozumuov odejmú súd pravdy, že nebude snadno povoliti žádnému rozumu o tom.

Protož toto vždy vyznávám, že Kristus, syn boží, jest pravý a najvyšší kněz Nového zákona, právem přísežným kněžství maje věčné, pro něž také na věky muož spasiti, on biskup budoucího dobrého, přistojící před obličejem božím, vždycky jsa živ k orodování za nás. Ten, zde jsa v těle, posvětil jest dvanácti a sedmdesát a dva kněží a poručiv jim stádo své, kteréhož jest dobyl krví svú, poslal je kázat na vešken svět Čtení svého. Kteřížto naplnili sú svým kázáním okršlek zemský a kteřížto s velikú prací v chození, v lačnosti, v vězení, v nahotě, v postech, v modlitbách, v nepřizní lidské, so v žalářích, v ranách a ve mnohém zamúcenie kázali sú, lidé chudí a pěší, bez moci světské, nižádného zastíranie od světa nehledajíce, ale v samém Bohu svú naději kladúce. Když se na ně sebrali knížata a králi, místo všech štítuov i pušek modlili sú se Bohu, až se místo pohnulo s nimi, a naplnění Ducha svatého kázali sú s duofáním slovo boží. A knížata kněžská i s pohany nemohli sú jim nic učiniti, neb upřímo svú naději v samém Bohu položili sú a věrně stáli sú o navedenie stáda jeho, jakožto dobří pastýři ovec Kristových složili sú životy své. Tyť já mám za pravé kněží Kristovy a potom všecky, kteří sú na jich šlépějích stáli a ještě stojí a konečně státi budú. Takovít prospějí a úžitky shromazdie do života věčného.

Ale ono kněžstvo, kteréž ona nevěstka, ješto sedí na římské stolici, porodila volně bez bolesti, sedieci na poduškách postavcových a [v] měkkosti života jich život postavila, toť sú synové prokletí, ješto sú Boha beze cti učinili před jeho nepřátely a před očima všech, jenž se jemu posmívali a jménu jeho svatému se rúhají pro jich mnohé bláznovství. Kteřížto všecky tráveniny mateře své vylili sú. Ti nynie prospívají, v horší blúdíce a mnohé bez čísla po sobě v bludy zavodíce. Nepečliví o stádu božím, zlí nájemníci v času pokušení utekli sú od něho a zavřeli se na hradích a na městech, boje strojíce a z lidí krev cedíce. Synové nešlechtní a vši nespravedlnosti naplnění tak všecko činí jako z kurvy synové, ješto studu a cti nemají. Neostanút na věky v domu božím a nebudeť jim v kořist stádo boží, kteréž dali sú na rozchvátaní všeliké zvěři zemské.

Ale že ty sám to všecko, což jsem pověděl, znáš, protož muoj úmysl v krátké řeči již slyšíš a k čemu jest so tobě potřeben, k tomu jeho dosti máš. Jinéhot' neumím k tvé potřebě psáti o tom, jediné sem to psal, tobě zjevuje úmysl svůj, a totoť z víry za pravé mám o kněžích dobrích i o zlých.

Ale o lidu obecném jakožto o třetí straně toho těla Kristova, o němž prvě řeč byla, co by ti měli činiti, jsúce v tom těle, k prospěchu jiným údóm těla toho, k tomu díím: chceš-li hleděti k tomu odměření obvláštínmu na tré lidu křesfanského, tehdy z toho snadně poznáš to rozdělenie, které jest v té straně lidu robotného, a že voráci, řemeslníci rozliční, kupci a kramáři a rozliční nájemníci. Ti mají dělati a těžeti a na to dielo chovati tělestnú potřebú panstvo a kněžstvo. A jest-li to pravé počtení těla Kristova, tomu snadně naučíš obec, ať dělají snažně a vás kněží af sú pilní a žoldněruov městských, ješto hájejí zákona božího: s

večera z města vyjíždějice, i navštěvují truhly a krávy sedlské aneb s čímž se potkají. Horliví mílovnfci zákona božího, nemohú otpřeti nižádného sajra, kde se jeho doberú!

Ale já, duofaje Bohu, do mé smrti nepovolím tomu rozumu o těle Kristově, abych jej chtěl míti za pravý, abych tak neskrovný dvój lid odečta, i vložil jej na obec, aby se na obci vozil, jak by sám chtěl, a ještě se za lepší měl v těle Kristově, než ten obecný lid, ješto se na něm vozí, podrobivše je pod se ne jako údy svého těla, ale jako hovada, jichžto přetrhnutí neváží.

Ale zjevné jest, že pro tu příčinu přílišné množství rozšířilo se jest rozličného kněžstva a panstva, že všichni chtějí pány býti, panošemi, žoldněři. Neb snadno jest na tlustých konfch jezdit, hroziti a hrdě mluviti, chlapy a výry sprostným lidem dávatí a odřieti je jako lípu a hlavu jim zbíti a vždycky hojně jísti a píti dobře a nejlepší věci, prázniti, túlati [se] s místa na místo, bez úžitka marnosti mluviti a rozličné hříchy bez s[t]judu páchatí. Takových hrdláčov přílišné rozmnožení všudy po hradích a po městech jest, ješto neb skrze moc násilé činí obcem aneb platy berúce, doma dobrá bydla na to mají, hodují a prázný život na to vedú. Protož aby to jako víra byla křesťanom, rozděléce na tré lidi, i počísti to nerovné rozdělení tělem Kristovým a nadělati pánuov jedněch nad druhými, aby je tiskli a násilé jim činili a vždy aby s s oněmi, kteréž potlačují, údové jednoho těla počítáni byli, toho pohanóm pójčme, ale u víru Kristovu a v jeho duchovní tělo na věky nevejde.

A táž příčina co jest mnichuov mnohotvárně peřestých rozmnožila, kanovníkuov, křižovníkuov, zákonníkuov a jiných všech kněží, co jest skrze to, ješto jako páni rozkošně jedí a pijí a vodívají se ve mnohá a v drahá rúcha, domy vysoké a pokoje čisté dělají a zahálejí. A to všecko na krev obce robotné jednají, skrze mnohé vymyšlené lži na obci toho dobývajíce, ne jako na údech spolu jednoho těla, ale jako na psech sobě posměšných.

Protož takového zapletení o tělu Kristovu já nemíním dále potvrzovati. Neb sv. Pavel nevyčítá těla Kristova podlé takových zvláštností tělestných, ale podlé daruov Ducha svatého mnohotvárných k poslúchaní společnému mnohých úduov toho těla skrze ty dary, kteřížto ti údové mají známost Boha svého a bojí se jeho, spravedlnost držie k Bohu a k bližnímu v tělestných věcech i v duchovních. A takoví což tělestného dělají, to všem k úžitku dělají. Poněvadž jednoho Ducha svatého v rozss dělených dařích spolu všichni mají, ovšem jednoho diela tělesného takoví mnozí účastní jsú. Ale sv. Pavel, když mluví o tělesném diele, ne tak rozkazuje, aby duchovní knězie na obec robotnú položili se, a páni aby na robotných leželi jako trúpi mezi včelami neužiteční, jedúce a pijíce jich úsilé. Protož ač od hodných kazatelów neodjímá vzíti potřebných věcí, ale sám se na příklad jiným dávaje, dí: "Abychom berúce nedali úrazu Čtení Kristovu, nepožívali sme moci naší v tom." Opět jinde díe k věrným lidem: "Nebyli sme nepokojnie mezi vámi, ani sme darmo a chléb jedli od koho z vás, ale v práci a v usilování ve dne i v noci dělajíce, abychom nižádného z vás neobtěžili, ale abychom my se samy na příklad dali vám k následování nás." A to jest, ač to vše dí apoštol, že ktož Čtení káží, aby ze Čtení živi byli, avšak toho za nejlepší nepočítá za kázání bráti tělestné věci od těch, jimžto Čtenie káží, ale příčiny tři přiloživ, díe: "dělajíce ve dne i v noci". Jednú příčinú, aby berúce nedali úrazu Čtení Kristovu, aby někto neřekl, že pro jídlo tělestné kázie Čtenie, a tak by zlehčelo kázání jeho Čtenie; druhé proto, aby nižádného neobtěžili, berúce tělestné potřeby od něho; třetí, aby dobrý příklad ostavili těm, jimž sú Čtení kázali snažnú prací ve dne i v noci, aby jiní příkladem jich snažněji usilovali a z toho udávali těm, ješto nemají a míti nemohú. A v té řeči požívá apoštol opatrnosti, ohlédaje se na všechny strany, co by nejlepšího Čtenie bylo i těm, kterýmž jest je kázal. Odplatu v nebi za kázání Čtení vážil za lepší než tělestnú potřebu a úrazu ovšem se bál i tím vzetím učiniti čtení, neb více vážil Čtenie než so

svuoj život těleštný. Ale by jeho břicho volalo kázat, neváže Čtenie, hledal by, aby nedal úrazu břichu, a řekl by: "Poproste za páně milost Boha, ať vždy k uobědu zuove."

A z těch řečí muož poznáno býti, že apoštolé v tom obce neustavili sú jako stránky těla Kristova, ale sami apoštolé také jiným sluožbu činili těmi věcmi těleštnými, vydělajíce je, ale nechťeli sú na to sluožby všie obce, ač někdy mohli sú u jednoho člověka z milosti bez zavázání toho užívati. Ale v té straně nenazvali sú obce nohami, aby je nosili [v] sluožbě, ale sami v tom jiným nohami, byli jako menší. Ale že dělníky učí i o tom apoštol, aby dělali rukama svýma, a die: "Neb když ještě u vás byli sme, ty věci sme vám zvěstovali, že, ač kto nechce dělati, aby nejedl, neb slyšeli sme některé mezi vámi chodíce nepokajně, nic nedělajíce, ale dvojsky činíce." Ty, ješto sú byli tělo Kristovo, učí, aby dělali, pak-li dělali nechťi, aby nejedli. Nechce, aby mezi nimi prázni byli jako dvořáci, ješto nic za dílo nemají, jediné prázniti a túlati se. Aleť by neřekl takovým: "Vy máte rytířské věci hledati a pravdy brániti!" Také je učí, co mají dělati, řka: "Kto jest kradl, již nekraď, ale raději usiluj rukama svýma to, což dobré jest, aby měl z čeho potřeby nuzným dávat!"

A takový rozum za pravý máme, aby ti, kteří sú praví údové těla Kristova, ujištění skrze dary Ducha svatého a skrze zjevnú spravedlnost vydanú v zákoně Kristově, aby ti byli učeni těm díelóm těleštným, kteráž dobrá jsú netoliko pro to, aby takové zvláštie strany prázné nadávali potřebami těleštnými z svého díla, ale aby to ke všem potřebným činili z milosti jako praví údové toho těla, ješto trpí všickni s tím údem, který lačen neb náh jest, a více aby proto dělali to, což dobrého jest. Neb jako údové těla mají k jiným údom pravú lásku a spravedlnost zachovati, tak jakož každý sobě dobrého žádá, tak aby jiným sám činil, tehdy má dělati to, což dobrého jest, aby každému právě prospěl svým díelem a v ničem jeho neoklamal.

Když podlé toho naučení puojde, tehdy nižádný aud Kristuov nebude dělati žádných díel marných, zlých a škodlivých a k škodě neb s oklamáním bližních svých, ani co prodávati bude, ani kupovati, jako lakomec zlu žádost v trhu maje, chválu velikú s vymyšlenými řečmi a mnohými vydávaje tomu, co provádá, s věrováním i s přísahami, aby řečí mluvil toho, kto kupuje u něho a hyzdí to, co sám u něho kupuje, ale aby více bratra vážil než zisk těleštný, vždy miluje i v trhu jako pravý úd Kristuov, ješto ne zemské věci čenichá, ale nebeských žádá, vždy svú škodu prvé zvoluje než jiných. Ale to tělo na tré přehnuté, z něhož dvě straně vozíta se na třetí, tomu se odpúštějí kupectví, kramárství a jiná ziskování, ješto jest zjevné lakomství a přikryté lichvení, též řemesla rozličná škodlivá, ješto jedné marnost k uoku ukázána jest u barvách a v krojích a v okrašlováních a k oklamání očí nemúdrých. A co v šenkování pití rozličných zlostí a oklamání jest v tom těle!

Neb když se tělo trojeho u Praze zavře, ješto nenie dědin a vsí za tři míle vzdáli od Prahy, a třetí stránka z pohan se přistěhovala k obraně pravdy s mnohými oděnci a kněží s mistry mnoho a obce ovšem mnoho, a tomu tělu velikému mnoho jídla a pití potřebí, a obec to vše musí nakrmiti, a nenie kde jinde co vzíti, jediné všickni jedni na druhých musí s mečem ziskovati a tak dělati, nevěrně kupčiti, tarmarčiti, šenkovati, a kterak v jediné kto na kom mohl získati, aby mohla obec všecky nasyti[ti], neb přílišné množství žráčov má Praha, neb válku vedú o pravdu boží. Takéž i v jiných miestech plno jest té nespravedlnosti, neb všudy války vedú a obtíženi jsú. Protož takovým obyčejem řídití tělo Kristovo skrze naučení písem jest svět pod víru Kristovu řídití neb ustrojiti běh světských věcí skrze Písma jako sluožbu křesťanského zákona. Neb tu již polože takový trój lid v místě, musí i miesto obmysliti, aby jeho někteří z úřadu bránili, někteří dělali příkopy, zdi, a někteří v noci ostříhali. A tomu musí kněz učiti, aby to řádem šlo, nebo když sú údové jednoho těla, kněz má z úřadu učiti tomu, kterak jiní údové svorně mají sobě spolu pomoci všeho, so což k obraně pravdy přísluší.

Ale já tomu dím, že tak činíce jest svět pod vírou vzdělávati a svět vírou nazývati a tak najdále vieru zaplésti, svět v ni vmísíce, aby skrze tu příčinu nemohlo poznáno býti, co jest svět a co víra; neb taková svornost o to jest k obraně tělestné; mezi pohany dokonaleji stojí než mezi těmito zatměnými křesťany a nic neslove tam tělo Kristovo pro tu svornost.